

Stretnutie Adolfa Hitlera s Jozefom Tisom v Salzburgu

Po návrate zo Salzburgu vzrástol vplyv Vojtecha Tuku, ktorý ohlásil slovenský národný socializmus

Nástupná audiencia nového nemeckého vyslanca Manfreda von Killingera

„Salzburg znamená pre nás Slovákov novú blaženú dobu, lebo ním vstupujeme do éry, v ktorej na Slovensku podľa nemeckého vzoru zavládne slovenský národný socializmus. Čo je to slovenský národný socializmus? Na to je veľmi ľahko odpovedať. Bez práce nemožno tu žiť.“

V. Tuka o slovenskom národnom socializme dňa 30. 7. 1940 na manifestácii slovensko-nemeckého priateľstva v Bratislave

„Osobné zmeny, realizované po Salzburgu, boli však iba súčasťou širšieho zámeru nacistov vytvoriť na Slovensku režim plniaci nacistické príkazy: úplne, bez pochybností, váhania a vlastných postranných záujmov. Nacisti upustili od koncepcií, ktoré počítali s okamžitou úplnou reorganizáciou vlády, vytvorením nejakej formy protektorátu, likvidáciou vonkajších znakov suverenity slovenského štátu.“

Ľubomír Lipták, historik

KALENDÁRIUM:

- 21. február 1940** – Mach podáva demisiu do rúk Tisa, ktorý ju presne o tri mesiace neskôr prijíma
- 23. mája 1940** – Vedúci politického oddelenia nemeckého ministerstva zahraničných vecí E. Woermann informuje svojho nadriadeného J. von Ribbentropa o pomeroch na Slovensku, ktoré si podľa neho vyžadujú nemecký zásah
- 28. júl 1940** – Stretnutie slovenskej delegácie s J. von Ribbentropom v Salzburgu a A. Hitlerom v Berchtesgadene
- 29. júl 1940** – Tiso odvoláva Ďurčanského z postov ministra vnútra a ministra zahraničných vecí, ktoré prideluje A. Machovi resp. V. Tukovi

CHCEŠ VEDIEŤ VIAC?

Odporúčané webstránky: www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

.tasr.

Zdroj fotografií: SNA, fond STK

SALZBURSKÉ ROKOVANIA

Slovným spojením „Salzburské rokovania“ označujeme stretnutie delegácií vrcholných politikov Slovenskej republiky a nacistického Nemecka dňa 28. júla 1940 v Salzburgu a Berchtesgadene. Ich výsledkom bol nemecký zásah do vnútropolitických pomerov Slovenskej republiky v mocenskom zápase medzi tzv. radikálnym a umiernenjším krídlom vládnucej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HLSĽS).

1939

Predstavitelia radikálneho krídla HSL'S Vojtech Tuka a Alexander Mach (vpravo)

Minister vnútra a zahraničných vecí Ferdinand Ďurčanský nebol na rokovania do Salzburgu pozvaný

Prezident J. Tiso odchádza na rokovania do Salzburgu

Vojtech Tuka, Joachim von Ribbentrop a Jozef Tiso na salzburských rokovaniach

jar 1940

Jozef Tiso (vpravo) s Vojtechom Tukom a Alexandrom Machom

júl 1940

Stretnutie Adolfa Hitlera s Jozefom Tisom v Salzburgu

Nové nemecké a talianske úsnehy
Dobová tlač venovala rokovaniam zvýšenú pozornosť

ROZPORY V „JEDNOTNEJ“ HSL'S

Z opozičnej HSL'S sa koncom roka 1938 stala postupne jediná oficiálna politická strana na Slovensku, ktorá zaviedla autoritatívny režim. Čelní predstavitelia tejto politickej strany a neskôr i zákony o nej hovorili ako o nástroji, prostredníctvom ktorého sa slovenský národ zúčastňuje na vedení a správe Slovenska. Napriek zdaniu jednotnosti v strane prebiehal v jej vnútri spor medzi tzv. umiernenejším a radikálnym krídlom. Skupina radikálnych politikov sa snažila o čo najväčšie priblíženie Slovenska k svojmu „vzoru“ – nacistickému Nemecku, a to najmä tzv. dokončením revolúcie „slovenského národného socializmu“, ďalej odstránením zvyškov predstaviteľov parlamentného systému a tzv. vyriešením židovskej a českej otázky. Radikáli ako Vojtech Tuka, Alexander Mach sa opierali o podporu Nemecka a polovojskovej organizácie Hlinkovej gardy (HG), ktorá združovala najradikálnejšie živly. Umiernenejší prúd v rámci HSL'S reprezentovali najmä Jozef Tiso, Martin Sokol a Jozef Sivák, a ich snahou bola politika nezávislejšia od Nemeckej ríše. Podporu nachádzali medzi väčšinou obyvateľstva i predstaviteľmi strany.

SPOR O HLINKOVU GARDU

Konflikt medzi umiernenejšími a radikálmi sa viditeľne

prejavil pri spore o charaktere HG. Po zrušení povinného členstva v tejto organizácii v decembri 1939 začali vo februári 1940 jej príslušníci iniciatívne označovať niektoré bratislavské kaviarne nápismi zakazujúcimi vstup Židom a násilne vynucovať ich dodržiavanie. Osobný spor o kompetencie medzi ministrom vnútra Ferdinandom Ďurčanským, pod ktorého HG spadala a A. Machom, jej hlavným veliteľom, sa skončil demonštrатívnou demisiou Macha. Prezident Tiso ju ale v máji 1940 prijal, pričom predstavitelia nacistického Nemecka, zanepřázdení vojnou v západnej Európe, sledovali vnútropolitickú krízu na Slovensku s veľkou nevôľou. Ako neprijateľné vnímali aj snahy ministra zahraničia Ďurčanského o nezávislejšiu zahraničnú politiku Slovenskej republiky, hoci ešte na konci 30. rokov patril k radikálnemu krídlu HSL'S. Spravodajské hlásenia, správy z nemeckého vyslanectva v Bratislave i V. Tuka informovali nacistické úrady o potrebe zásahu zo strany Nemecka.

SALZBURSKÉ ROKOVANIA

Slovenská delegácia dostala pozvanie na rokovania potom, čo nacistické Nemecko vyhralo vojnu na Západe a upevnilo svoju moc v Európe. Slovenskí politici odcestovali 27. júla 1940 do Salzburgu a medzi nimi aj „nepozvaný“ minister

vnútra a zahraničia Ďurčanský. Prvé stretnutie sa konalo o deň neskôr a nemecký minister zahraničných vecí Joachim von Ribbentrop na ňom ultimatívne oznámil Tisovi, že Ďurčanský nemôže byť naďalej ministrom. Žiadal post ministra zahraničných vecí pre Tuku a ministerstvo vnútra pre Macha. Po prvotnom odpore Tisa pohrozil Ribbentrop neprijatím slovenskej delegácie Hitlerom. Tiso nakoniec ustúpil a nemecký minister zahraničných vecí následne oznámil Tukovi zmeny vo vláde a príchod nemeckých poradcov pre rôzne záležitosti do slovenských úradov. Rokovania ďalej pokračovali u Hitlera v jeho horskom sídle v Berchtesgadene, kde vodca nacistického Nemecka hovoril v dlhom monológu a Tiso ho následne ubezpečil o lojálnosti slovenskej strany.

DÔSLEDKY NEMECKÉHO ZÁSAHU

Ihneď po návrate slovenských politikov z Nemeckej ríše sa začala reorganizácia mocenských pomerov v strane i štáte v prospech radikálneho krídla HSL'S. Ďurčanský bol zbavený členstva vo vláde, pričom Tuka okrem dovtedajšieho postu predsedu vlády obsadil aj stoličku ministra zahraničia. Ministrom vnútra sa stal A. Mach, ktorý bol zároveň menovaný za podpredsedu vlády a hlavného veliteľa HG. Zo svojich funkcií musel odísť napr. aj generálny tajomník HSL'S, šéf